

1. Inleiding

Deze voortgangsrapportage geeft een verslag van de werkzaamheden in het jaar 2014 van deputaten kerkelijke eenheid (DKE), benoemd door de Generale Synode van Ede 2014.

In dit rapport komen achtereenvolgens aan de orde:

- samenstelling van het deputaatschap
- werkwijze
- werkzaamheden, verdeeld over de werkerreinen van sectie 1 t/m 4 en het DeputatenOverleg Eenheid (DOE)

2. Samenstelling van het deputaatschap

De Generale Synode Ede 2014 benoemde de volgende deputaten:

ds. A. de Braak	ds. J. Luiten
ds. J.M. Burger	ds. H.J. Messelink
ds. T. Dijkema	ds. R. Prins
mevr. H.M. Hamelink	ds. R.J. Vreugdenhil
A.G. Hoogerduijn	ds. J. Wesseling
N.M. Kramer	O. Westra
ds. D.W.L. Krol	ds. A.J. van Zuijlekom

3. Werkwijze

Het deputaatschap heeft de taken die de synode heeft gegeven verdeeld over vier secties:

- Sectie 1 voert de samensprekingen met de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) en onderhoudt het contact met de Hersteld Hervormde Kerk (HHK).
- Sectie 2 onderhoudt het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK).
- Sectie 3 behartigt het contact met het Contactorgaan voor de Gereformeerde Gezindte (COGG), de Protestantse Kerk Nederland, de Raad van Kerken (RvK) en de zaken m.b.t. de Nationale Synode/Protestants Forum (NS).
- Sectie 4 draagt zorg voor de contacten met de plaatselijke kerken en de algemene taken.

De secties bereiden te nemen besluiten voor en voeren genomen besluiten uit.

De besluitvorming vindt plaats in de vergaderingen van het voltallige deputaatschap.

Als voorzitter fungeert ds. H.J. Messelink, als secretaris ds. J. Luiten.

Samenstelling van de secties

Sectie 1, contact met CGK en HHK

ds. A. de Braak, ds. T. Dijkema, A.G. Hoogerduijn, ds. D.W.L. Krol (voorzitter), ds. R. Prins, ds. R.J. Vreugdenhil.

Sectie 2, contact met NGK

ds. J.M. Burger, mevr. H.M. Hamelink, N.M. Kramer, ds. H.J. Messelink (voorzitter), ds. J. Wesseling, O. Westra, ds. A.J. van Zuijlekom.

Sectie 3, contact met COGG, PKN, RvK, NS en overige

ds. A. de Braak, mevr. H.M. Hamelink, A.G. Hoogerduijn, ds. D.W.L. Krol, ds. H.J. Messelink, ds. A.J. van Zuijlekom (voorzitter).

Oud-deputaat ds. A.J. Minnema vertegenwoordigt de GKv in het moderamen van het COGG.

Sectie 4, contact met plaatselijke kerken; algemene zaken

ds. T. Dijkema (voorzitter), N.M. Kramer, ds. J. Luiten, ds. R. Prins,
ds. R.J. Vreugdenhil, O. Westra.

ds. T. Dijkema en ds. R.J. Vreugdenhil vertegenwoordigen DKE in het DeputatenOverleg Eenheid (DOE).

4. Werkzaamheden

Sectie 1, contact met CGK en HHK

De afgevaardigden van de HHK ontmoeten we samen met die van de CGK. Deze tripartiete ontmoetingen verlopen hartelijk en zijn wat ons betreft leerzaam. We hebben met elkaar gesproken over het avondmaal en de toe-eigening van het heil. Wat ons in deze beide onderwerpen bindt is de overtuiging dat het kruisoffer van Christus het centrum is van het leven in verbondenheid met de Drieenige God.

Bij het gesprek over het avondmaal ging het vooral over de zelfbeproeving en de macht van de zonde. Naast inhoudelijke overeenstemming over de betekenis van het avondmaal merkten we ook op hoe er onderling verschil in toonzetting is.

Over de toe-eigening van het heil was er al eerder overeenstemming tussen de CGK en de GKv. Het gesprek was vooral bedoeld om de HHK in deze overeenstemming te betrekken.

Met de afvaardigden van de CGK hebben we ook afzonderlijke gesprekken gehad, al waren die niet zo vaak als eerder. We hebben teruggekeken op de synode, met name naar de besluitvorming in Ede over het betrekken van zusters bij de ambtsdienst. Het gesprek over de prediking moet nog een vervolg krijgen. Het gesprek over het vormen van een regionaal convent van gereformeerde kerken is verlegd naar het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte (COGG).

Sectie 2, contact met de NGK

In 2014 vormde de besluitvorming van de generale synode van Ede rondom de betrekkingen met de Nederlands Gereformeerde Kerken wel het hoogtepunt. Besloten werd niet alleen de contacten met de NGK voort te zetten maar ook over te gaan naar samensprekingen met het oog kerkelijke eenheid. Achtergrond daarbij was een ander besluit: dat door de overeenstemming in de gesprekken over de hermeneutiek de belemmering die er nog steeds lag vanwege het besluit van de NGK om de ambten voor de zusters der gemeente open te stellen, was weggenomen.

Binnen DKE leverde deze besluitvorming overigens nog wel discussie op. Achteraf bleek deze namelijk niet zo eenduidig te zijn. Welke belemmering was nu precies opgeheven?

Een belangrijke vraag omdat op veel plaatsen binnen de samensprekingen tussen de GKv en NGK op de besluiten van de synode gewacht was om deze te kunnen gebruiken in de plaatselijke situatie. Na onderling overleg kwamen DKE tot de slotsom dat de besluiten van de generale synode betekenen:

1. De belemmering was een belemmering om van gesprekken over te gaan tot daadwerkelijke samensprekingen;
2. In de gesprekken met het oog op kerkelijke eenheid blijft er een belangrijk verschil in de kerkelijke praktijk ten aanzien van vrouwelijke ambtsdragers;
3. Uitgaande van de consensus met betrekking tot de hermeneutiek, waarin we samen willen bouwen voor het Woord van God, zal met het oog op kerkelijke eenheid in onderling vertrouwen het gesprek over dit onderwerp worden voortgezet.

In vervolg hierop besloten DKE ook nadrukkelijk de communicatie met de kerken en gemeenteleden te zoeken. Daarin kunnen we (deels) ook samen met de NGK optrekken.

Intussen zijn de samensprekingen met de NGK opgestart en is een inventarisatie gemaakt van de zaken die de komende jaren besproken dienen te worden.

Sectie 3, contact met COGG, RvK, NS en overige

Sectie 3 heeft zich de afgelopen periode beziggehouden met contacten met het COGG en de PKN.

Ten aanzien van het COGG kan gemeld worden dat men bezig is het gevecht aan te gaan met haar stoffig imago en dat men nadrukkelijk zoekt naar verbinding met de jeugd. In dat kader is onderzoek gedaan naar opvattingen over kerkelijke eenheid onder theologiestudenten uit de verschillende kerken die vertegenwoordigd zijn in het COGG.

In oktober 2014 is een delegatie van DKE aanwezig geweest op de generale synode van de PKN. In die zitting kwamen de contacten aan de orde van de PKN met de CGK, NGK, VGKN en de GKv. Er lag een voorstel van het moderamen op tafel om ruimte te maken voor kanselruil en andere vormen van nauwer kerkelijk samenleven met de kerken die te gast waren. In de bespreking bleek veel dankbaarheid voor het feit dat een voorstel als dit ter bespreking voor lag. In het algemeen constateren we binnen de PKN goede ontwikkelingen. De vrijzinnigheid verliest terrein, al is het bericht over een predikant die de werkelijkheid ontkent dat Jezus Christus als mens geleefd heeft op aarde, wel schokkend. En we hebben gemerkt dat de ophef daarover ook de PKN niet zomaar voorbijgaat.

In overleg met de andere afgescheiden kerken wordt het gesprek met de PKN voortgezet. In een komend gesprek zal het met name gaan over de vraag hoe te handelen bij predikanten die vanuit of naar de PKN willen overkomen.

Sectie 4, contact met plaatselijke kerken; algemene zaken

Deputaten constateren na de synode van Ede een toename in het aantal situaties van plaatselijke samenwerking, vooral met een plaatselijke NGK, maar ook met een plaatselijke CGK of een bondsgemeente uit de PKN. Deputaten merken dit aan het grote aantal adviezen dat hiervoor gegeven is in vergelijking met vorige jaren.

Bij hun adviezen voor plaatselijke samenwerking overtuigen deputaten zich ervan dat er metterdaad eenheid is in erkenning en beleving van het Woord van God en de belijdenis van de kerken, alsook van de regels die op grond daarvan voor het kerkelijk leven moeten gelden. Ook moet er in de gemeente voldoende draagvlak voor de samenwerking zijn.

Hierbij is van belang dat onderwerpen waarover landelijke overeenstemming is bereikt, ook plaatselijk de nodige aandacht krijgen. Te denken valt aan de notities over de binding aan de belijdenis en over hermeneutiek in verband met vrouw en ambt.

Bij overeenstemming hierover hoeft een praktisch verschil met vrouw en ambt geen belemmering voor samenspreking en samenwerking te zijn, dit in het licht van het besluit van de generale synode van Ede. Bij een samenwerkingsgemeente zal vanwege de gedeelde verantwoordelijkheid moeten gelden dat de ambten voor zusters van de gemeente niet openstaan, dit vanwege de afspraak hierover binnen de GKv. Deputaten geven hier in hun adviezen aandacht aan.

Nieuw is de samenwerking met een bondsgemeente uit de PKN. Zo'n gemeente verklaart dat zij binnen het verband van de PKN vasthoudt aan de gereformeerde belijdenis en dat zij weersprekt en weert wat hiermee in strijd is. Deze samenwerking kan doorwerken naar andere plaatsen, zodat het ook daar tot samenwerking met gemeenten uit de gereformeerde bond kan komen en mogelijk ook met andere gemeenten uit de PKN.

Ter gelegenheid van Hervormingsdag hebben deputaten de kerken opgeroepen op de zondag na 31 oktober aandacht te geven aan voorbede voor kerkelijke eenheid.

DeputatenOverleg Eenheid (DOE)

De afkorting DOE staat voor DeputatenOverleg Eenheid. In dit overleg ontmoeten afgevaardigden van de deputaatschappen voor kerkelijke eenheid van de NGK, CGK en GKv elkaar – ongeveer zes keer per jaar. DOE heeft in de afgelopen jaren regelingen ontworpen voor situaties zoals gezamenlijk avondmaal vieren, het kiezen van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente. Op de tekentafel ligt op dit moment een modelregeling voor het beroepen van een predikant in een samenwerkingsgemeente.

In januari 2014 belegde DOE een conferentie in Bunschoten. Het thema was: Wanneer samenwerkende en wanneer samenwerkingsgemeente? Er werd informatie verstrekt en besproken vanuit de samenwerkingsgemeenten 3GK (CGK-NGK-GKv Deventer) en De Verbinding (CGK-GKv Hilversum). Op deze bijeenkomst waren 19 afvaardigingen van (samenwerkende) gemeenten aanwezig.

Begin oktober 2014 was er ook een DOE-conferentie, eveneens in Bunschoten. Bij deze ontmoeting waren 22 samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten vertegenwoordigd. Op deze avond spraken

we met elkaar door over de besluiten die onze drie kerkverbanden in het jaar daarvoor hadden genomen inzake kerkelijke eenheid.

Omdat het aantal samenwerkende en samenwerkingsgemeenten toeneemt ontstaat langzamerhand de behoefte om elkaar ook regionaal te ontmoeten. DOE is bezig te zoeken naar een vorm daarvoor.

In 2014 heeft DOE het Praktijkcentrum opdracht gegeven om onder de drie kerkverbanden een enquête te houden over de actuele stand van zaken betreffende kerkelijke eenheid. Deze enquête is na de zomer uitgevoerd en de resultaten ervan worden vanaf begin 2015 besproken en toegepast. Een paar belangrijke waarnemingen vanuit deze enquête zijn:

- Sinds de vorige enquêtering, 2006, is er een respectabele toename van het aantal kerken met vormen van samenwerking, GKv – CGK en NGK – GKv. Er zijn ook steeds meer momenten van samenwerking met heel andere kerkgenootschappen.
- Wel lijken de plaatselijke initiatieven nogal 'losgezongen' te zijn van de landelijke regelgeving. Enerzijds komt dat doordat landelijke kerkverbanden ten opzichte van elkaar soms belemmeringen kennen die plaatselijk helemaal niet spelen, anderzijds kan er een landelijke overeenstemming zijn die plaatselijk maar niet bereikt kan worden.
- DOE is de fase van het bedenken en uitproberen van regelgeving wel zo ongeveer voorbij. Daarom krijgt DOE de aanbeveling, zich meer op plaatselijke processen te richten, door middel van gerichte hulp aan kerken met plannen tot samenwerking. Ontwerp bijvoorbeeld een stappenplan.
- De drie originele kerkverbanden van DOE (CGK, NGK en GKv) hebben kerkrechtelijk gezien een enigszins uiteenlopende signatuur. Dat vraagt van het overkoepelende DOE een creatief optreden, waarbij het de balans zoekt tussen een meer bestuurlijk en een meer spiritueel-visionair leiderschap.

Vanuit samenwerkende en samenwerkingsgemeenten bereiken ons steeds vaker vragen over bijzondere situaties. In het ene geval wordt er per brief gereageerd, maar in een ander geval gaat DOE op bezoek bij een plaatselijke gemeente. Het tijdperk van regelingen bedenken en uitzetten is eigenlijk wel klaar en DOE bezint zich op andere accenten in het advies- en begeleidingswerk binnen de kerken. Het lijkt er op dat DOE wat meer de praktijk in getrokken wordt.

Namens deputaten kerkelijke eenheid
ds. Henk Messelink, voorzitter
ds. Jan Luiten, secretaris